

นโยบายการดำเนินงานอุดมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2559 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้จัดการประชุมมอบนโยบายการปฏิรูปการศึกษาให้แก่ผู้บริหารระดับสูงของสถาบันอุดมศึกษา ประกอบด้วยนายกสภามหาวิทยาลัย และผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งทั้งภาครัฐและเอกชน โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และเลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้ชี้แจงนโยบายการปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับแผนการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ มีส่วนที่เกี่ยวกับนโยบายการดำเนินงานอุดมศึกษาสรุปได้ ดังนี้

จากการที่รัฐบาลมีนโยบายในการขับเคลื่อนประเทศไทยให้ก้าวไปสู่อุตสาหกรรม 4.0 สิ่งที่กระทรวงศึกษาธิการต้องเน้น คือ มุ่งพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนานวัตกรรม การเรียนรู้ผ่านอินเทอร์เน็ต การสร้าง Smart Farmer และ Smart Startup และแรงงานเฉพาะทาง รวมทั้งใช้การศึกษาโดยยึดจังหวัดเป็นฐาน เพื่อให้สังคมไทยก้าวสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Value-based Economy) เพื่อให้ประเทศสามารถพึ่งพาตนเองได้ ลดการนำเข้า และเป็นสังคมที่แบ่งปัน

มหาวิทยาลัยถือว่าเป็นหน่วยงานหลักที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศไทยแลนด์ 4.0 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้เครือข่ายอุดมศึกษาเป็นที่เลี้ยงลงไปช่วยโรงเรียนทั่วประเทศ นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยต้องปรับตัวให้เป็นมหาวิทยาลัย 4.0 โดยมีบทบาทที่สำคัญ คือ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนในชาติ รวมทั้งการวิจัยและพัฒนาเพื่อให้เกิดความรู้และนวัตกรรมใหม่ๆ ซึ่งทั้งสองส่วนจะส่งผลไปถึงเศรษฐกิจและสังคม 4.0

อย่างไรก็ตามที่ผ่านมาการอุดมศึกษาไทยมีปัญหาหลายประการ เช่น

- งบประมาณด้านการศึกษาสูงเมื่อเทียบกับต่างประเทศ ในขณะที่งบประมาณมีจำกัด
- อุดมศึกษายังไม่สามารถปรับตัวเพื่อรองรับการลงทุนขนาดใหญ่ของรัฐบาล
- ฐานของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีมีแนวโน้มลดลง
- สถาบันอุดมศึกษาผลิตบัณฑิตเกินความต้องการของประเทศหรือพื้นที่
- สถาบันอุดมศึกษาเปิดหลักสูตรที่มีความซ้ำซ้อนกัน และไม่ตรงตามศักยภาพ ความเชี่ยวชาญของสถาบัน เน้นจัดการศึกษาเชิงพาณิชย์ (จัดการศึกษานอกที่ตั้งขาดคุณภาพ)
- มีอัตราการทำงานสูงกว่าระดับการศึกษาอื่น
- การผลิตกำลังคนยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของภาคอุตสาหกรรม และบริการ ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ

- สัดส่วนผู้เรียนวิทยาศาสตร์/นักวิจัยมีจำนวนน้อย และทำงานไม่ตรงสายงาน
- บัณฑิตสายครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ส่วนใหญ่ขาดคุณภาพ
- ทักษะภาษาอังกฤษอยู่ในระดับต่ำ
- ปัญหารรรมภิบาล การบริหารงาน
- งานวิจัยไม่มีคุณภาพ/ไม่ตอบโจทย์การแก้ปัญหาและพัฒนาประเทศ

จากปัญหาข้างต้น กระทรวงศึกษาธิการได้นำมาวิเคราะห์และจัดกลุ่มปัญหาแต่ละด้านตามหลักอริยสัจ 4 ได้ข้อสรุปแนวทางแก้ไขปัญหาการอุดมศึกษาที่สำคัญบางส่วน ดังแสดงในแผนภูมิ

นอกจากนั้น ยังได้ชี้แจง แผนการจัดการอุดมศึกษาให้มีความเป็นเลิศเฉพาะด้าน ซึ่งเป็นหนึ่งในแนวทางการแก้ปัญหาการอุดมศึกษา แผนดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อปรับยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย โดยคำนึงถึงศักยภาพและความเชี่ยวชาญของสถาบัน ให้สามารถผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพและสมรรถนะสูง สร้างงานวิจัย ขยายองค์ความรู้ สร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรม รองรับโอกาสและความท้าทายในอนาคต เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ มหาวิทยาลัยสามารถปรับระบบบริหารจัดการภายในให้มีประสิทธิภาพ สร้างการมีส่วนร่วม และมีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยแผนฯ นี้เน้นการผลิตกำลังคนที่ตอบสนองความต้องการของอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ 10 อุตสาหกรรม รวมทั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ อุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ 10 อุตสาหกรรม ได้แก่

1. การต่อยอด 5 อุตสาหกรรมเดิมที่มีศักยภาพ (First S-curve) ประกอบด้วย 1) ยานยนต์สมัยใหม่ 2) อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ 3) การท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 4) การเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ และ 5) การแปรรูปอาหาร

2. การเพิ่มอุตสาหกรรมอนาคต (New S-curve) ประกอบด้วย 1) หุ่นยนต์ 2) การบินและโลจิสติกส์ 3) เชื้อเพลิงชีวภาพ

และเคมีชีวภาพ 4) ดิจิตอล และ 5) การแพทย์ครบวงจร
 สำหรับกลุ่มกิจการที่ตอบสนองเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ
 13 กลุ่มกิจการ ประกอบด้วย 1) อุตสาหกรรมเกษตร ประมง
 และกิจการที่เกี่ยวข้อง 2) เซรามิกส์ 3) อุตสาหกรรมสิ่งทอ
 เครื่องนุ่งห่ม และเครื่องหนัง 4) อุตสาหกรรมผลิตเครื่องเรือน

5) อุตสาหกรรมอัญมณี และเครื่องประดับ 6) การผลิตเครื่องมือ
 แพทย์ 7) อุตสาหกรรมยานยนต์ เครื่องจักรและชิ้นส่วน
 8) อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ 9) การผลิต
 พลาสติก 10) การผลิตยา 11) กิจการโลจิสติกส์ 12) นิคมหรือ
 เขตอุตสาหกรรม และ 13) กิจการเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว

แผนภูมิ แนวทางการแก้ปัญหาการอุดมศึกษา

